

REDACTIONEEL

In dit nummer van *Sociale Interventie* wordt in twee bijdragen aandacht besteed aan zorgsystemen in de sociale sector. Het thema 'beheersing' komt daarbij zowel impliciet als expliciet in diverse verschijningsvormen aan de orde.

In de eerste bijdrage, passend in de reeks casuïstiek, worden grensproblemen in de thuiszorg aan de orde gesteld. Er heerst een taboe rondom grenskwesties in de thuiszorg, zo betogen Hilde Vlaeminck en Tim Vanhove in 'Grenzen aan de thuiszorg: een multidisciplinaire kwelling'. Hoewel zich in moeilijke thuiszorgsituaties de vraag opdringt of thuiszorg nog wel gecontinueerd kan worden, wordt uit onderzoek naar interdisciplinair overleg van hulpverleners duidelijk dat een dergelijke afbakening van de grenzen van de zorg geen expliciet onderwerp van gesprek is.

Grensproblemen vertalen zich daarentegen in een 'vertijdelijking' van de zorg en een neiging tot micromanagement waarbij grensproblemen worden versmald en verkleind tot oplosbare, technische kwesties. Een spanningsveld tussen dienstverleningsdiscours en hulpverleningsdiscours is er volgens de auteurs oorzaak van dat de houdbaarheid van een thuiszorgsituatie niet ter discussie wordt gesteld. Bovendien verlammen loyaliteitsproblemen tussen de betrokken actoren een open grensdiscours en zijn daarmee verantwoordelijk voor het geconstateerde taboe op grenskwesties.

In 2007 is de Wet maatschappelijk ondersteuning (WMO) van kracht geworden. De WMO is een antwoord op de vraag hoe de kosten van het zorgstelsel beheersbaar kunnen worden gehouden en beoogt betaalde zorg waar mogelijk te vervangen door informele zorg. Lilian Linders houdt dit principe in de tweede bijdrage van dit nummer kritisch tegen het licht. Aan de WMO liggen drie vooronderstellingen ten grondslag. Om te beginnen het idee dat het individualisme in onze moderne samenleving is doorgeslagen en ten koste van ons verantwoordelijkheidsgevoel is gegaan. Dit zou er ten eerste toe hebben geleid dat er onnodig om professionele hulp wordt gevraagd en ten tweede wordt hiermee een beeld geschetst van een burger die weinig verantwoordelijkheid neemt ten opzichte van zijn medemens. De WMO tracht het tij te keren door solidariteit te vragen van weerbare burgers met kwetsbare burgers. Dat levert een derde beeld op, namelijk dat er mensen zijn die hulp nodig hebben en anderen die hulp kunnen bieden: de sterken die de zwakken (zouden moeten) helpen. Op basis van de resultaten van haar promotieonderzoek maakt Linders aannemelijk dat deze vooronderstellingen bepaald niet aannemelijk zijn. Haar bevinding is dat het probleem rond mantelzorg niet zozeer gelegen is in het aanbod, maar eerder in de niet-geformuleerde vraag. Men wil een ander niet tot last zijn en probeert iedere vorm van

afhankelijkheid te mijden. Daarnaast is het zo dat het informele zorgkapitaal vooral blijkt te liggen bij de sociaal kwetsbaren zelf. Dat betekent dat de zorgverleners veelal zelf niet in al te beste conditie zijn. Niet alleen blijkt de verdedigbaarheid van de genoemde vooronderstellingen dus zeer twijfelachtig, zij dragen het gevaar in zich dat de WMO een negatieve selffulfilling prophecy vormt, zo waarschuwt Linders. Het beeld dat het aan de onderkant van de samenleving zou gaan om schreeuwers, klaplopers en profiteurs, zou niet gevoed moeten worden door deze suggestieve presupposities. In vervolgonderzoek gaat Linders bekijken hoe het bij 'gezonde' mensen met een sterkere maatschappelijke positie zit met de solidariteit ten aanzien van kwetsbare groepen.

Nadat de sociale sector decennialang onder druk heeft gestaan van een sterke neiging tot rationalisering, lijkt er inmiddels sprake van een herleving van de ambachtelijkheid in de sociale sector. De idee van ambachtelijkheid wil 'de mens' in het maatschappelijk werk weer terugbrengen in het centrum van de aandacht. De consequenties daarvan worden doordacht in 'Professionaliteit en ambachtelijkheid'. Deze bijdrage is een ingekorte versie van de oratie welke Geert van der Laan in oktober 2006 heeft uitgesproken ter gelegenheid van zijn benoeming tot bijzonder hoogleraar Grondslagen van het maatschappelijk werk aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht.

In zijn essay 'Kritische interventiestudies' pleit Douwe van Houten voor een kritische en reflectieve houding, zowel van wetenschappers als practici, op sociale interventiepraktijken. Met een kritische houding wordt hier expliciet bedoeld op zelfkritiek; professionals die kritiek hebben op zichzelf en een interventiewetenschap die dat stimuleert. Een dergelijke houding ontbreekt volgens Van Houten vooralsnog in de Nederlandse interventiewetenschap en ook het tijdschrift *Sociale Interventie* zou zich wat de auteur betreft radicaler mogen uitspreken in zijn kritiek op interventiepraktijken. Als voorbeeld wordt het Engelse *Critical Social Policy* opgevoerd: een tijdschrift waarin een kritische beschouwing van het functioneren van de verzorgingsstaat en sociale interventies vooropstaat en waarin ook discriminerende praktijken binnen verzorgingsarrangementen in kaart worden gebracht.

In de boekenrubriek worden ditmaal drie publicaties besproken. In *Steunberen van de samenleving* benoemt Kees Schuyt enkele instituties die tegelijkertijd tegenkracht geven tegen te veel als tegen te weinig sociale binding. Meindert Slagter bespreekt dit boek op hoofdlijnen en licht uit elk van de vijf delen een hoofdstuk waarvan hij een korte samenvatting geeft.

In het *Handboek Moraliseren. Burgerschap en ongedeelde moraal* reflecteren diverse auteurs op hun praktijk van moraliseren. De term 'handboek' moet daarbij niet letterlijk worden genomen: de publicatie beoogt verwondering en reflectie op de morele praktijk te stimuleren. Van der Linden bespreekt in hoeverre het handboek daarin slaagt.

Verder wordt in de boekenrubriek het jaarboek *Armoede en Sociale Uitsluiting 2006* aan de orde gesteld. Elke Plovie reflecteert op de vijftiende editie van dit jaarboek, waarin huidige (beleids)ontwikkelingen in België gepresenteerd worden, maar waarin ook kort terug wordt gekeken op vijftien jaar armoede en armoedebeleid.

Op de HSAO-pagina bericht Pauline Naber over het lectoraat Leefwerelden van Jeugd van de Hogeschool INHOLLAND. Nu de processen van zelfsocialisatie en zelfsturing van jongeren minder door volwassenen en instituties blijkt te worden gestuurd dan door leeftijdgenoten, is het verwerven van inzicht in de diversiteit van leefwerelden van jongeren van 12 tot 25 jaar een belangrijker aandachtspunt dan ooit. Sinds 2003 doen lector, onderzoekers, docenten en studenten praktijkgericht onderzoek waarmee voorbeelden van zelfsturing, participatie en empowerment van jongeren zichtbaar worden gemaakt. Daarmee proberen zij nieuwe inzichten naar voren te brengen, die zowel relevant zijn voor de praktijk van zorg en welzijn, als voor het ontwikkelen van actueel en praktijkgericht onderwijs.

Andries Baart, hoofdredacteur
Sabrina Keinemans, eindredacteur